

CZU: 343.24:343.14(478)

IMPORTANȚA ȘI ROLUL MĂSURILOR DE CONSTRÂNGERE CU CARACTER EDUCATIV

Augustina BOLOCAN-HOLBAN, Maria STRULEA

Universitatea de Stat din Moldova

De fiecare dată, când se pune problema tragerii la răspundere penală a minorului, este necesar să se analizeze minuțios, complex, multiaspectual circumstanțele cauzei și influența pedepsei penale asupra comportamentului minorului, căci, de multe ori, scopul pedepsei penale poate fi realizat și prin aplicarea altor constrângeri mai lejere, care nu lasă amprenta dură a unei pedepse penale și nu supune minorul la restricții care îl pot afecta emoțional și psihologic. Legea penală a Republicii Moldova prevede măsurile de siguranță cu caracter educativ care pot fi aplicate minorilor în prezența condițiilor legale. Acestea, nefiind pedepse penale și având scopul de a înlătura un pericol și de a preîntâmpina săvârșirea faptelor prevăzute de legea penală, reprezintă o alternativă legală care, în contextul unei justiții restaurative, sunt absolut necesare și trebuie aplicate în fiecare situație posibilă.

Cuvinte-cheie: *minor, răspundere penală, pedeapsă penală, măsuri de siguranță cu caracter educativ, referat pre-sentințial, probațiune, program probațional, program psihosocial.*

THE IMPORTANCE AND THE ROLE OF THE EDUCATIONAL COERCIVE MEASURES

Each time when it is necessary to decide regarding the criminal liability applied toward the minor (juvenile), it is important to analyze very thoroughly and multilateral the circumstances of the case and the influence of criminal punishment on minor's behavior, because the purpose of criminal punishment could be achieved also by applying other coercive measures which do not imply restrictions that criminal punishment does and there is no negative emotional or psychological impact over the minor. Educational coercive measures are not criminal punishments and are aimed at eliminating a danger and at preventing the commission of acts set forth in criminal law, representing a legal alternative within restorative justice system and must be applied in each possible situation.

Keywords: *minor, criminal liability, criminal punishment, educational coercive measures, pre-sentence report, probation, probation program, psycho-social program.*

Introducere

Răspunderea penală a minorilor reprezintă un aspect abordat atât de către specialiștii din sistemul de justiție penală, cât și de către profesioniștii din cadrul serviciilor sociale, deoarece implicațiile psihosociale ale acestei categorii de subiecți ai infracțiunii sunt mult prea evidente. Astfel, în contextul analizei cu privire la aspectele care vizează instituția răspunderii penale, precum și a liberării de răspundere penală și pedeapsă penală a minorilor o importanță majoră au măsurile de constrângere cu caracter educativ. Importanța juridico-penală a măsurilor de siguranță cu caracter educativ se referă la natura acestor măsuri, care, de fapt, nu se atribuie la categoria pedepselor penale și nu generează consecințele unei pedepse penale. Or, minorii sunt considerați o categorie care se bucură de facilități în dreptul penal și supunerea acestora la sancțiuni de natură penală implică o analiză minuțioasă, iar comiterea infracțiunii de către un minor este considerată o circumstanță atenuantă conform lit.b) alin.(1) art.76 CP RM [1]. Așadar, reieșind din principiul consfințit la nivel internațional – interesul superior al copilului, trebuie să existe o interacțiune minimă între minorul care a comis o faptă prejudiciabilă și reprezentanții sistemului de justiție penală.

Analiza condițiilor liberării de răspundere și pedeapsă penală a minorilor

Potrivit art.54 CP RM, persoana în vârstă de până la 18 ani care a săvârșit pentru prima oară o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă poate fi liberată de răspundere penală în conformitate cu prevederile procedurii penale dacă s-a constatat că corectarea ei este posibilă fără a fi supusă răspunderii penale. Prin urmare, persoanelor liberate de răspundere penală li se aplică măsurile de constrângere cu caracter educativ prevăzute la art.104 CP RM. În conformitate cu art.93 CP RM, minorii condamnați pentru săvârșirea unei infracțiuni ușoare, mai puțin grave sau grave sunt liberați de pedeapsă de către instanța de judecată dacă se constată că scopurile pedepsei pot fi atinse prin aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ prevăzute la art. 104 CP RM [1].

Analizând prevederile articolelor invocate observăm natura diferită a gravității faptei. Astfel, minorul care a comis o infracțiune gravă nu poate fi liberat de răspundere penală, dar ar putea fi liberat de pedeapsă penală dacă se constată că scopul pedepsei penale poate fi realizat altfel, o discrepanță ce denotă inconsecvența legiuitorului; or, pedeapsa penală este nu altceva decât o formă de realizare a răspunderii penale. În plus, ajungem la concluzia că liberarea de răspundere penală este un temei discreționar, fapt demonstrat prin formularea „poate fi liberat”, în opoziție cu formularea în contextul art. 93 CP RM, „dacă se constată...”. Această formulare care, aparent, ține de condiția demonstrării realizării scopului pedepsei penale prin aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter educativ, este condiționată de respectarea condițiilor impuse de lege (comiterea unei infracțiuni ușoare, mai puțin grave sau grave), pe de o parte, și intima convingere a judecătorului, pe de altă parte, acesta urmând să decidă asupra eficienței unei măsuri de siguranță dintre cele prevăzute de lege și obligarea minorului în scopul executării măsurii la care a fost supus.

Este important să accentuăm că măsurilor de constrângere cu caracter educativ este supus minorul care: a atins vârsta răspunderii penale (16 ani sau 14 ani pentru infracțiunile prevăzute în mod exhaustiv de legea penală); a comis infracțiuni pentru prima dată, adică minorul anterior nu a comis nicio infracțiune sau a intervenit prescripția tragerii al răspundere penală, fie antecedentele penale au fost anulate sau stinse; gravitatea infracțiunii fiind până la 2 ani, inclusiv pentru infracțiunile ușoare, până la 5 ani, inclusiv pentru infracțiunile mai puțin grave și până la 12 ani, inclusiv pentru infracțiunile grave – condiție în contextul art.93 CP RM.

Spre regret, nu există soluții legale pentru copiii care comit infracțiuni sub vârsta răspunderii penale, legea penală fiind inaplicabilă în acest caz; prin urmare, sarcina reeducării acestor copii revine altor specialiști din cadrul sistemului de protecție socială a copilului. În cazul minorilor sub vârsta răspunderii penale care au săvârșit o infracțiune, organul de poliție, în cazul în care minorul este identificat de un ofițer de poliție, trebuie să se ghideze de *principiul priorității acțiunilor educative* față de acești minori. Ca urmare a sesizării sau autosesizării privind fapta, organul poliției trebuie să anunțe autoritatea tutelară pentru a se lua măsuri generale prevăzute de competențele specialiștilor pentru fiecare sector în parte.

În cazul acestei categorii este foarte important să se asigure o cooperare promptă și eficientă între autoritățile relevante, căci evaluarea de urgență a acestui copil de către serviciile sociale va determina necesitățile lui și implicarea specialiștilor care pot să-i ofere asistență și consiliere. Spre exemplu, procurorul urmează să întreprindă măsuri urgente de neîncepere a urmăririi penale, temeiul fiind lipsa elementelor infracțiunii (lipsește subiectul care nu are vârsta răspunderii penale), art.275 CPP RM [2]; autoritatea tutelară sesizată (Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei) trebuie să monitorizeze situația minorului sub vârsta răspunderii penale care a comis infracțiunea, prin ținerea registrelor de evidență, întocmirea planului individual de protecție și a raportului de evaluare a situației copilului și familiei acestuia; serviciul de asistență psihopedagogică trebuie să fie implicat (psihologii din cadrul autorității) în situația în care se constată, urmare a evaluării complexe realizate în privința copilului de către asistentul social, că minorul trebuie să fie supus unor terapii de consiliere psihologică în scopul modelării și schimbării comportamentale deviate care a generat comiterea infracțiunii.

În contextul analizei procedurii de supunere a minorului răspunderii și pedepsei penale, este necesar să invocăm relevanța și obligativitatea întocmirii referatului presentințial. Codul de procedură penală (CPP RM) prevede în Capitolul I, Titlul III „Procedura în cauzele privind minorii”, circumstanțele care urmează a fi stabilite în cauzele privind minorii. Astfel, în cadrul urmăririi penale și judecării cauzei penale privind minorii, afară de circumstanțele prevăzute în art.96 CPP RM (circumstanțele care urmează să fie dovedite în procesul penal), trebuie să se stabilească:

- 1) vârsta minorului (ziua, luna, anul nașterii);
- 2) condițiile în care trăiește și este educat minorul, gradul de dezvoltare intelectuală, volitivă și psihologică a lui, particularitățile caracterului și temperamentului, interesele și necesitățile lui;
- 3) influența adulților sau a altor minori asupra minorului;
- 4) cauzele și condițiile care au contribuit la săvârșirea infracțiunii.

Pentru circumstanțele prevăzute *supra* în art.475 CPP RM, organul de urmărire penală, procurorul sau, după caz, instanța de judecată dispune întocmirea referatului presentințial de evaluare psihosocială a minorului [2]. Organul probațiunii înaintează referatul de evaluare organului solicitant în termen de 14 zile lucrătoare de la primirea solicitării. În cazul în care procesul de colectare a informațiilor pentru referatul presentințial necesită timp, termenul poate fi prelungit de către șeful Biroului de probațiune cu încă 5 zile lucrătoare, despre aceasta fiind informat solicitantul.

Structura referatului presentințial de evaluare psihosocială a minorului

Potrivit recomandărilor incluse în *Instrucțiunea Oficiului Central de probațiune privind modul de întocmire a referatului presentințial* din 2014, referatul de evaluare ar trebui să conțină [3]:

Introducere: (numele și prenumele bănuțitului, învinuitului sau inculpatului; data, luna și anul nașterii; domiciliul; calificarea juridică a faptei pentru care persoana este bănuțită, învinuită sau inculpată; organul care a solicitat referatul; data solicitării întocmirii referatului; numele și prenumele consilierului de probațiune care întocmește referatul).

Sursele de informații: sunt menționate sursele (contactate, necontactate, documentare) la care a fost posibil accesul, numărul de întrevederi și, după caz, refuzul de cooperare. Tot în cadrul acestui capitol se menționează și sursele la care nu a putut fi posibil accesul, precum și eventualele dubii privind acuratețea informațiilor obținute.

Date privind personalitatea bănuțitului, învinuitului sau inculpatului:

a) *mediul familial* (valorile personale, valori ale familiei, relații între membrii familiei: control, autoritate/răspuns la autoritate, sancțiuni/răspuns la sancțiuni, felul în care familia influențează procesul decizional), *mediul social* (relații de rudenie, vecinătate, prietenie – în cazul tinerilor este foarte important de surprins rolul în grup, mai ales în cazul infracțiunilor cu mai mulți autori, influența grupului asupra lui, valori ale grupului, felul în care grupul influențează procesul decizional). De asemenea, se analizează informațiile de natură *socioeconomică* (statutul social al persoanei/ membrilor familiei, sursele de venit/cheltuieli, prioritățile în gestionarea veniturilor);

b) pregătirea școlară și profesională – evoluția în plan educativ (școlarizare), atitudinea față de școală, profesori, colegi, rezultatele obținute, atitudinea față de aceste rezultate, nivelul de satisfacție. În situația în care există abandon se surprinde momentul, cauzele, intențiile de viitor cu privire la remedierea situației. În cazul inculpaților minori se va avea în vedere modul în care părintele/tutorele/curatorul, cel care l-a adoptat, precum și persoana sau instituția în supravegherea căreia se află minorul și-au îndeplinit îndatoririle privind creșterea și educarea minorului [3].

Date privind comportamentul bănuțitului, învinuitului sau inculpatului:

a) trecutul infracțional – se va avea în vedere atât trecutul infracțional în plan personal (când, în ce circumstanțe, ce tipuri de sancțiuni i s-au aplicat, ce consecințe imediate/îndepărtate au existat), cât și în plan familial, folosind aceleași criterii;

b) comportamentul manifestat anterior și ulterior săvârșirii faptei – atât comportamentul general manifestat până la momentul comiterii infracțiunii, cât și comportamentul manifestat în situația specifică: atitudinea față de faptă la momentul săvârșirii, analiza comportamentului. În ce privește comportamentul ulterior, se au în vedere: conștientizarea consecințelor (cum sunt resimțite la nivel personal, familial), tipul de gândire (rigida, alternativa), soluții alternative în vederea depășirii situației și evitării repetării unui comportament similar.

Factorii care influențează sau pot influența conduita generală a persoanei pentru care a fost solicitată întocmirea referatului: lipsa antecedentelor penale; încadrarea într-o formă de învățământ care este asociată cu dorința de a continua studiile; conștientizarea gravității faptei comise; desfășurarea unor activități lucrative în domeniul construcțiilor, ceea ce determină petrecerea timpului liber într-un mod dezirabil și asigurarea condițiilor materiale de trai; regretul față de adoptarea unor conduite delincvențiale.

Perspectivile de reintegrare în societate: se analizează toate informațiile expuse anterior. Urmare acestei analize se clasifică perspectivele în parametrii *mic*, *mediu*, *mare*. Perspectivele de reintegrare în societate trebuie să fie expuse pe scurt, clar, concis și să fie motivate. Pentru a stabili care sunt perspectivele de reintegrare în societate, consilierul de probațiune urmează să analizeze:

- 1) dorința persoanei pentru reabilitare;
- 2) dorința membrilor familiei sau a altor persoane apropiate în vederea reabilitării persoanei;
- 3) oportunitățile pe care le are persoana în privința efectuării studiilor sau ocupării unui loc de muncă;
- 4) programele probaționale (psihosociale) la care poate fi supusă persoana în scopul reabilitării [3].

Analiza măsurilor de constrângere prevăzute la art.104 CP RM

În conformitate cu legea penală a Republicii Moldova, art.104 CP RM, pot fi aplicabile următoarele măsuri de constrângere cu caracter educativ, cum ar fi:

a) **avertismentul**, ca fiind măsură educativă determinată de săvârșirea de către minor a unor fapte de un nivel redus de gravitate sau determinate de anumite împrejurări ce constă în dojenirea minorului, evidențierea

pericolului social al faptei comise, în atenționare și preîntâmpinare că în cazul săvârșirii de noi infracțiuni față de el vor fi luate măsuri mai severe, inclusiv prin aplicarea pedepsei, cu toate consecințele negative prevăzute de legea penală [4]. Potrivit art.291 alin.(2) Cod de executare, avertismentul, ca măsură de constrângere, se face în scris, contra semnătură, în termen de 5 zile, în sediul organului de probațiune în a cărui rază teritorială se află domiciliul minorului [5]. În cadrul întrevederii, consilierul de probațiune va aduce la cunoștința minorului conținutul hotărârii instanței de judecată sau al ordonanței procurorului și va explica:

- a) consecințele încălcării măsurii de constrângere cu caracter educativ stabilite;
- b) consecințele săvârșirii repetate a unei infracțiuni;
- c) respectarea regulilor de drept etc.

Organul de probațiune informează, în termen de 5 zile, instanța de judecată care a examinat cauza în fond despre executarea hotărârii sau, după caz, procurorul despre executarea ordonanței.

b) încredințarea minorului pentru supraveghere părinților, persoanelor care îi înlocuiesc sau organelor specializate de stat

În conformitate cu prevederile art.184 CPP RM, transmiterea sub supraveghere a minorului constă în asumarea în scris a obligației de către unul din părinți, tutore, curator sau de către o altă persoană demnă de încredere, precum și de către conducătorul instituției de învățământ speciale unde învață minorul, de a asigura prezentarea acestuia, când va fi citat, la organul de urmărire penală sau la instanță, precum și de a contracara acțiunile, printre care: ascunderea de organul de urmărire penală sau de instanță, exercitarea presiunii asupra martorilor, nimicirea sau deteriorarea mijloacelor de probă sau împiedicarea într-un alt mod a stabilirii adevărului în procesul penal, săvârșirea altor infracțiuni.

Legea procesual penală a fost suficient de previzibilă în ce privește modalitatea de aplicare a acestei măsuri de constrângere, subliniind la art.184 alin.(2) că „până la transmiterea sub supraveghere a minorului, procurorul sau instanța vor solicita de la autoritatea tutelară informație despre persoanele cărora urmează să le fie transmis minorul sub supraveghere pentru a se convinge că acestea sunt capabile să asigure supravegherea lui. Constatând ca această măsură preventivă poate fi luată în privința minorului, procurorul adoptă o ordonanță, iar instanța – o încheiere, de aplicare a acesteia.”

Transmiterea sub supraveghere a minorului se face numai la cererea scrisă a persoanelor, cum ar fi unul dintre părinți, tutore, curator sau o altă persoană demnă de încredere, precum și a conducătorului instituției de învățământ speciale unde învață minorul, care iau cunoștință de fondul cauzei și de obligațiile lor, fapt ce se consemnează în procesul-verbal.

Potrivit art.291 alin.(3) din Codul de executare, organul de probațiune în a cărui rază teritorială se află domiciliul minorului asigură primirea semnăturilor persoanelor responsabile pentru plasarea, ca măsură de constrângere, a minorului sub supravegherea părinților, persoanelor care îi înlocuiesc sau a organelor specializate de stat. Organul de probațiune informează, în termen de 5 zile, instanța de judecată care a examinat cauza în fond despre executarea hotărârii sau, după caz, procurorul despre executarea ordonanței.

Legiuitorul a prevăzut și modalități de sancționare a celor în sarcina cărora a fost pusă executarea măsurii de supraveghere. Astfel, dacă persoana căreia i-a fost transmis sub supraveghere minorul și-a încălcat obligațiile, ea poate fi supusă de către judecătorul de instrucție sau, după caz, de către instanță unei amenzi judiciare în mărime de la 10 la 25 unități convenționale.

c) obligarea minorului să repare daunele cauzate

Obligarea minorului de a repara daunele cauzate constă în recuperarea prejudiciului cauzat victimei sau altor persoane prin săvârșirea infracțiunii. La aplicarea acestei măsuri se ia în considerare starea materială a minorului (dacă acesta este salarizat, are bursă, pensie, altă proprietate ori economii personale, dacă el poate repara de sine stătător dauna cauzată. Aceasta nu exclude situația în care părinții sunt de acord, la înțelegere cu partea vătămată, să repare dauna cauzată).

Obligarea minorului de a repara paguba nu trebuie să se transforme în dependență față de persoana vătămată, decât în măsura realizării scopului educativ stipulat în lege. Organul de probațiune în a cărui rază teritorială se află domiciliul minorului, în prezența reprezentantului legal, autorității tutelare și a persoanei vătămate, coordonează stabilirea unui termen rezonabil pentru recuperarea prejudiciului cauzat, dacă în hotărâre nu e stipulat altfel. La aplicarea măsurii de constrângere cu caracter educativ – obligarea minorului de a repara daunele cauzate, consilierul de probațiune va exercita un control asupra executării măsurii, prin vizite la domiciliul minorului, va menține legătura cu familia victimei, persoana fizică sau juridică căreia i-a fost

cauzată dauna și va solicita informația privind îndeplinirea obligației [6]. Obligarea minorului de a repara dauna cauzată se aplică în următoarele cazuri: 1) când minorul este obligat să întoarcă persoanei vătămate obiectul sustras sau alt obiect echivalent celui dispărut, dacă persoana vătămată acceptă; 2) când minorul poate repara în bani costul obiectului sau dauna cauzată stabilită de către materialele cauzei sau la înțelegerea părților; 3) când dauna cauzată urmează să fie reparată de către făptuitorul minor prin munca lui proprie. La aplicarea acestei măsuri trebuie să se ia în considerare starea materială a minorului, prezența surselor de venit proprii, angajarea în câmpul muncii etc [4].

d) obligarea minorului de a urma un curs de reabilitare psihologică

Respectiva măsură a fost operată prin Legea nr.123 din 02.06.2016, fiind necesar a se distinge de măsurile de constrângere cu caracter medical. În legea penală legiuitorul nu a definit reabilitarea psihologică.

Totuși, deducem că în cazul minorului care a săvârșit o infracțiune este mult mai eficient ca în veriga „problemă-persoană” să se acționeze și asupra persoanei, adică infractorul să fie reabilitat, reeducat (corectat) [7]. Făcând o interpretare sistemică a legislației, este de evidențiat că în Regulamentul privind modul de reabilitare socială a persoanelor care au suferit în urma unui act terorist, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.873 din 8 iulie 2002, legiuitorul a stabilit că reabilitarea psihologică se efectuează de către instituțiile de asistență socială, de ocrotire a sănătății, oficiile forței de muncă, alte organizații, prin acordarea asistenței psihologice și psihoterapeutice persoanelor care au suferit în urma unui act terorist, în conformitate cu legislația în vigoare. Reabilitarea psihopedagogică a minorilor se efectuează de către instituțiile de învățământ și cele de asistență socială din raza domiciliului acestora. Totodată, legiuitorul a făcut și distincția dintre reabilitare socială, psihologică, medicală și profesională.

Prin urmare, cursul de reabilitare psihologică pe care trebuie să-l urmeze un minor delincvent constă în asistența psihologică în mod avansat, utilizând tehnici psihoterapeutice – cognitiv-comportamentale, rațional-emoțive etc. Scopul reabilitării psihologice fiind facilitarea bunei conduite și a readaptării la viața socială. Considerăm că în acest sens ca real suport servește activitatea Serviciului de asistență psihopedagogică, care urmărește, inclusiv, scopul reabilitării dezvoltării copilului care prezintă dificultăți sau probleme de învățare, de adaptare, de relaționare, de comunicare [8].

e) obligarea minorului de a urma cursul de învățământ obligatoriu

Respectiva măsură a fost introdusă prin Legea nr.123 din 02.06.2016, trebuind a fi coroborat interpretată cu prescripțiile Codului educației care, potrivit art.13, stabilește că „obligativitatea frecventării învățământului obligatoriu încetează la vârsta de 18 ani”, iar „responsabilitatea școlarizării obligatorii a copiilor cu vârsta de până la 16 ani revine părinților sau altor reprezentanți legali și autorităților administrației publice locale de nivelurile întâi și al doilea” [9].

Totodată, potrivit art.13 alin.(1) din Codul educației, „învățământul obligatoriu începe cu grupa pregătitoare din învățământul preșcolar și se finalizează cu învățământul liceal sau învățământul profesional tehnic secundar și postsecundar”. Reglementarea respectivă depășește cadrul constituțional de reglementare; or, potrivit art.35 din Constituție, „dreptul la învățătură este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instruire și de perfecționare”. În acest sens, textul constituțional excede învățământul liceal sferei învățământului obligatoriu. În vederea înlăturării deficiențelor, prin Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.7 din 16.02.2017, ca urmare a constatării reglementărilor confuze, a fost emisă o Adresă Parlamentului [10].

Respectiva măsură este opozabilă minorilor care se eschivează de la instruire, de la frecventarea școlii.

f) obligarea minorului de a participa la un program probațional

Respectiva măsură, introdusă prin Legea nr.196 din 28.07.2016, urmează a fi interpretată cu referire la art.2⁹ din Legea nr.8 din 14.02.2008 cu privire la probațiune, potrivit căruia „programe probaționale pot fi programe de corecție a comportamentului social și programe de reintegrare socială. Programele probaționale se desfășoară individual și/sau în grup” [11]. Totodată, legea distinge și definește cele două categorii ca fiind:

✓ Programele de *corecție a comportamentului social*, care constau în modificarea comportamentului, viziunilor și capacităților care au condus la săvârșirea infracțiunii sau contravenției.

✓ Programele de *reintegrare socială*, care constau în redobândirea capacităților de a soluționa problemele vieții sociale cotidiene.

Tipul programului probațional se stabilește de către consilierul de probațiune, reieșind din evaluările efectuate.

De menționat că *Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei de dezvoltare a sistemului de probațiune pentru anii 2016 -2020* prevede, la punctul 1.4.1, în calitate de măsură ce urmează a fi realizată pe parcursul anului 2018 implementarea programelor psihosociale și a programelor de formare profesională a minorilor, în calitate de programe probaționale, la care poate fi supus minorul liberat de răspundere sau pedeapsă penală, executarea acțiunii fiind pusă în sarcina Inspectoratului Național de Probațiune și Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei [12].

În **concluzie**, menționăm că măsurile de constrângere cu caracter educativ reprezintă sancțiuni juridico-penale, prevăzute și aplicate de legislația multor state europene, fiind reglementate în sistemele din cadrul familiilor de drept romano-germanică și englezo-americană. Ideea aplicării, în mod prioritar, a măsurilor de siguranță în locul pedepsei penale se bazează pe categoria subiectului infracțiunii; or, în legislația penală națională minorul este considerat copil în sensul prevederilor Convenției ONU privind drepturile copilului și trebuie să i se asigure facilitățile și tratamentul ce derivă din reglementările internaționale, acestea având rol primordial în acest sens. Eforturile naționale trebuie concentrate asupra implementării programelor probaționale recent introduse în legea penală, în vederea asigurării realizării scopului măsurii respective: reeducarea minorului și reintegrarea socială a acestuia.

Referințe:

1. Codul penal al Republicii Moldova, în vigoare din 12 iunie 2003.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, în vigoare din 12 iunie 2003.
3. Recomandarea Oficiului Central de Probațiune nr.25 din 29.12.2014.
4. STRULEA, M., GUREV, D. *Delincvența juvenilă*. Chișinău: CEP USM, 2013. 316 p.
5. Codul de executare al Republicii Moldova nr.443 din 24.12.2004.
6. Instrucțiunea Oficiului Central de Probațiune nr.103 din 09.09.2013.
7. SPOIALĂ, AL. *Probațiunea și reintegrarea socială a infractorilor*. Ed. a 2-a. Chișinău: Centrul Editorial al UASM, 2009, p.62.
8. Hotărârea Guvernului nr.732 din 16.09.2013 cu privire la Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică și Serviciul raional/municipal de asistență psihopedagogică.
9. Codul educației al Republicii Moldova, în vigoare din 23.11.2014.
10. Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.7 din 16.02.2017.
11. Legea cu privire la probațiune, nr.8 din 14.02.2008.
12. Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei de dezvoltare a sistemului de probațiune pentru anii 2016 -2020.

Prezentat la 29.03.2017